

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

Dva typy českých právníků

Ludvík David*

Dlouhodobým pozorováním jsem dospěl k závěru, že existují dva typy českých právníků. Toto rozdělení nečiním závislým na pohlaví, možná ani ne na absolvování toho či onoho právníckého učiliště; blíže už má k rozdílům povahových rysů právníků či právníček.

Vím, že mé tvrzení může vzbudit úsměv, může být zlehčeno, považováno za popularizační zjednodušení. A to ještě odhlížím od možných poukazů na metodologické notoriety, jakými jsou neostře hranice při typologii, nevyhraněné subjekty a podobně.

Nicméně troufám si tvrdit: existují právníci Rozhodní a Tolerantní.

Rozhodní kolegové jsou pravděpodobně výskytem menšinoví, o to významnější funkce však zastávají. Chápu právo jako intelektuální rébus, nebo dokonce jako boj. Řešení právního problému se tak pro ně stává hádankou podobnou té, před kterou je postaven praktický šachista v partii. Jakmile najdou cestu ke správné odpovědi – matu, nepřemýšlejí již o ničem dalším a věc je pro ně hotova. Intelektuální vzrušení dovádí Rozhodné kolegy k pečlivě zdůvodněnému perfekcionismu. Jen těžko si dovedou představit, že by jejich odvolání neobsahovalo precizní shrnutí předchozího průběhu sporu, nebo že by v odůvodnění jimi vypracovaného rozsudku chybělo, při citaci příslušného předpisu, vypočtení všech jeho třiceti sedmi novel.

Tolerantní zřejmě tvoří onu pověstnou mlčící většinu naší právnícké obce. Mají-li mezery ve své právnícké erudici, trpí nejednou komplexem před exhibicemi Rozhodných. Tvoří spektrum od těch, kteří se moudře smířili se skromnějšími znalostmi i postupem, až k těm, kteří by se rádi prosadili více – i když to málokdy dávají najevo. Na rozdíl od Rozhodných, písčících většinou brilantní pozitivistické analýzy a prestižní komentáře, utíkají Tolerantní spíše k životně filozofickým úvahám či k vědě vůbec (v nejhorším případě píšou právnícké eseje). Jejich právnícká existence v sobě kombinuje více profesních i osobních povahových odstínů – analytické schopnosti i zobecňující přístup, nerozhodnutost i nerozhodnost, chuť k širšímu vědění, pokoru i kus rezignace.

Je zajímavé sledovat, jak se prosazují příslušní-

ci obou typů v právníckých profesích. Činnosti svou povahou operativní, jimiž jsou advokacie i jiná práce v komerční sféře, přitahují Rozhodné – a oni sami jsou vyhledáváni svými klienty nebo bossy. Rozhodní působí přesvědčivě, na každou otázku znají hned odpověď; a rychlost znamená peníze. Poměr sil se však mění v povoláních vyžadujících více rozvahy, jako třeba soudce nebo správní úředník. Rozhodný soudce by měl být jistě expeditivní soudce a Tolerantnímu a navíc váhavému soudci hrozí velký počet nevyřízených případů. Rozhodnost tu však skrývá nebezpečí, jež si příslušníci tohoto typu příliš nepřipouštějí. Že jsem v restituci vydal oprávněnému fotbalové hřiště, ovšem kromě pozemku v jeho samotném středu? Co na tom? Nebo se mi podařilo, pro údajně neodstranitelnou procesní vadu, učinit zbytečnými výsledky desetiletého dokazování? Proč ne? Vždyť se to *muselo stát – zákon je Zákon!* Zcela specifickou roli pak hrají Rozhodní v legislativě, k níž často tíhnou; jejich detailní a pečlivě propracované myšlenkové konstrukce tvoří všepokrývající síť. Co ale s tou masou ostatních kolegů právníků či dokonce laiků, neschopných náležitě pochopit jejich produkt?

Vyhlídky obou právníckých typů můžeme v dnešním sofistikovaném světě jen těžko předvídat. Zdálo by se, že v bludišti zákonů a počínajícím království judikatury musí mít Rozhodní navrch. Jejich snahy vše řešit a také vyřešit však mohou narážet na stále větší chaos. Nepodceňujme proto ani Tolerantní s jejich zdrženlivostí a vědomím souvislostí mezi právem, morálkou, bezprávím; absurdita doby se jim tak lépe snášší. Nedokáží-li Rozhodní sevřít své úvahy do jadrných a stručných formulí, vytvářejí problémy. Větším přínosem se pak mohou stát Tolerantní, budou-li ovšem schopni své teze přesvědčivě prezentovat. Udýchaný sportovec při time-outu přece také lépe porozumí několika zdůrazněným pokynům; vychrlí-li na něj trenér či sekundant celý bitevní plán, bude jen tiše civět.

Určitě je potřebné, aby se zástupci obou typů střetávali. Každý má co nabídnout a každý by k tomu měl mít odvahu a chuť. Pokud na výsledky jejich soubojů nedoplatí laikové, tím lépe.

* JUDr. Ludvík David, CSc., soudce Nejvyššího soudu ČR a externí spolupracovník Právnícké fakulty Masarykovy univerzity, Brno